

POSUDEK OPONENTA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Název práce: **Vymezování spádových obvodů základních škol v Česku: případová studie měst Děčín a Teplice**

Autor práce: **Zuzana Houšková**

1. Obsah práce

Cíle, výzkumné otázky, hypotézy

Hlavním cílem práce, jak je definován autorkou, je diskutovat problematiku vymezování školských obvodů z pohledu geografického a sociologického. V teoretické části práce je hlavní výzkumnou otázkou to, jaké jsou výhody a nevýhody stanovování školských obvodů a jaké dopady má jejich vymezování na sociální prostředí v obcích. V empirické části práce bylo cílem na konkrétních příkladech prezentovat strategie, které obce pro vymezování používají. Jako případové studie byla zvolena města Děčín a Teplice. Výzkumnou otázkou je, zda, jak a proč se strategie pro vymezování školských obvodů v obou městech liší. Cílem bylo i porovnat, jak se proměňovaly vymezené obvody v obou městech v průběhu času (vybrány byly čtyři období, potažmo čtyři různé vyhlášky, podle kterých byly a jsou spádové obvody ZŠ v obou městech tvořeny). Hypotézou, či badatelským záměrem, zřejmě bylo zjistit, zda v Děčíně nebo v Teplicích, případně v obou městech, vymezení spádových obvodů ZŠ nevedou k záměrné segregaci romské komunity. Dílčím cílem práce byla tvorba map, které kartograficky znázorňují dané vyhlášky a tak nahrazují nepřehledné, psané seznamy ulic a domů, které do jednotlivých spádových obvodů patří. Domnívám se, že tvorba map, které by byly použitelné pro další analýzy strategií vymezování spádových obvodů ve vybraných dvou městech, a které by jistě našly uplatnění i přímo v praxi (v rámci dotčených městských úřadů) mohla být proklamována jako jeden z hlavních cílů práce. Avšak, stejně jako hlavní cíle práce, ani tento cíl, jehož výsledek by byl přínosný, bohužel nelze považovat za dobře naplněný (viz dále).

Práce s literaturou

V závěru práce autorka píše: „S využitím odborné literatury jsem postupovala od základních informací ze školského zákona až ke spádové turistice, která představuje jeden ze způsobů, jak legislativu obejít.“ Kriticky musím poznamenat, že to je jeden z mála poznatků, kterého z rešerše literatury autorka dokázala dosáhnout. Hlavním požadavkem na kvalitní bakalářskou práci je dobře a kriticky provedená rešerše odborné literatury a dalších zdrojů. Bohužel je tato bakalářská práce, právě s ohledem na kvalitu i kvantitu citovaných prací, resp. prací, na kterých měla být založena rešerše, podprůměrná. Dokumentovat to lze např. na hlavním cíli práce „diskutovat problematiku vymezování školských obvodů“, resp. jeho řešení – to totiž práce nenabízí vůbec žádné. Diskutovány nejsou žádné přístupy k vymezování školských spádových obvodů, ani žádných jiných regionů podobného charakteru. Seznam literatury, nutno říci bez zdrojů dat a dalších internetových zdrojů, čítá pouze 12 položek – z toho i tak je velká část zdrojem, který se za ryze odbornou literaturu považovat nedá (např. blog jednoho z regionálních politiků).

Co se týče způsobu citování, ani zde práce nedosahuje vysokých kvalit. Formálně je zápis použitých

zdrojů nejednotný (jiný úzus zápisu, používání vs. nepoužívání teček na konci zápisu ad.), často i chybný zápis (např. odkazování v textu „Bydlení 2013“, kde by měl být citován autor/původce práce – tedy Statutární město Děčín, ad.).

Metodika práce

Především kvalitativní výzkum zaměřený na sledování, zda ve vybraných školách dochází k segregaci, má několik slabín. Šetření bylo prováděno v rámci dvou sledovaných škol v jinou denní dobu – zajišťovalo odpolední pozorování u jedné školy sledování srovnatelného podílu žáků jako u druhé školy, kde autorka pozorování prováděla ráno? Při pozorování škol autorka identifikovala žáky příslušící k romské národnosti na základě jejich „celkového vzezření“ – není to příliš zavádějící? S ohledem na téma práce není zřejmé, proč autorka sledovala, kteří žáci byli přivezeni rodiči autem a to, jak jsou rodiče oblečení.

Bohužel nebyl plně proveden výzkum, který by vedl k řešení hlavního cíle práce – především rozhovory s úředníky městských úřadů Děčína a Teplic. Autorka na s. 27 uvádí: „Informace o strategii vymezování školských obvodů, provedených změnách v posledních letech a problematice segregace jsem primárně chtěla čerpat z osobních rozhovorů s úředníky, kteří školské obvody ve městech vymezovali. V Teplicích jsem bohužel narazila na problém, protože poslední vyhláška vymezující školské obvody vyšla v roce 2016 a obvody (dle informace od úředníků) vymezovali lidé, kteří jsou již po smrti. Rozhovor se nakonec neuskutečnil ani v Děčíně, protože se mnou odbor školství nekomunikoval.“ To je mrzuté, ale takové informace se autorka měla pokoušet ověřit mnohem dříve než 23. dubna 2019.

Analytická část práce

Chybí hlubší analýza a interpretace vytvořených map znázorňujících spádové obvody stanovené jednotlivými vyhláškami. Analytická část práce v rámci vymezení školských obvodů obnáší pouhý popis jednotlivých vymezení obvodů. Analýza v části práce věnující se tématu segregace na vybraných školách, pro výše zmíněná nekvalitní nebo zcela chybějící data, se omezuje pouze na tvrzení, že na dvou vybraných školách k segregaci dochází.

Závěry práce

Závěrem práce je vlastně pouze to, že v případě obou měst se k vymezování spádových obvodů škol postupuje podobným způsobem. Jak již bylo řečeno, cenným výsledkem práce mohly být alespoň mapy, které by vhodně znázorňovaly vymezení jednotlivých obvodů, které jsou ve vyhláškách popisovány textově.

2. Formální náležitosti práce (zatrhněte Vaši volbu)

Formální úprava: výborná / velmi dobrá / dobrá / **nevyhovující**

Stylistická úroveň: výborná / velmi dobrá / **dobrá** / nevyhovující

Citační úroveň: výborná / velmi dobrá / dobrá / **nevyhovující**

Komentář

Práce má z formálního hlediska mnoho nedostatků. Nejednotný (často chybný) zápis referencí již zmiňováno bylo. Špatné používání pomlček, resp. spojovníků, zápis „procent“ (s mezerou vs. „na těсно“) považujeme za detailní připomínku pramenící z oponentovy profesionální deformace. Co ale opravdu výrazně kazí dojem, je nedostatečná úroveň kartografických výstupů práce.

3. Souhrn

Celkové zhodnocení práce

Příliš jsem neporozuměl tomu, proč je nakonec zařazena do práce problematika segregace. Resp., vypadá to, jako by do práce, která se se profiluje jako práce, která se věnuje způsobům vymezení školských spádových obvodů, bylo téma segregace zařazeno až posléze – na základě zjištění autorky, že nemá s kým provést šetření, a tak, že již není v jejích silách naplnit původní cíle práce. Kromě téměř žádného přínosu práce mě mrzí, že ani mapové výstupy nesplňují základní kartografické zásady (u map zařazených přímo v textu chybí legenda, měřítko i nadpisy, které by uvedly zobrazené území, obsah mapy a dobu – tedy danou vyhlášku definující spádové obvody, ke které se mapa vztahuje). Nedostatečné je i grafické zpracování map – zvláště u „souhrnných“ map všech školských obvodů v rámci obou sledovaných měst, kde se body, označující jednotlivé budovy „slévají v černé fleky“. Nevhodně byla použita černá linie ohraničující jednotlivé body. Při jejich kvantitě autorka měla zvolit jiný způsob kartografického znázornění spádových obvodů. Mrzí mě, že autorka ani nevyzkoušela, jak se bude mapa jevit vytištěná. Zvláště při vědomí toho, kolik tvorba map stála práce, by mi takový výsledek jako autora zkrátka nedovolil práci odevzdat. Práce celkově působí tak, že byla ušita velmi horkou jehlou a domnívám se, že autorka měla zvážit, zda na práci nepracovat více, resp. jí možná zaměřit jiným směrem, a neodložit tak její odevzdání na podzimní termín. Přidávám ještě dva detaily, které jsou bohužel v rámci geografických prací palčivě vidět – nejednotnost v používání „Česko“ vs. „Česká republika“, ale především – geograf by měl při interpretaci mapy a určování toho, co kde v mapě leží, používat světové strany a ne výrazy „nad“, „pod“ apod. (s. 35).

V případě, že by práce byla zaměřena na původně zamýšlenou diskuzi různých metod vymezení školských spádových obvodů, doporučoval bych ji založit na rešerši odborné literatury (např. i s příklady metod vymezení obdobných regionů v zahraničí) a na analýze odlišných metod vymezení v rámci vybraných příkladů českých měst (autorka ve stávající práci na příkladu spádových obvodů Děčína a Teplic neidentifikovala žádná specifika v jejich vymezení ani rozdílnosti mezi oběma městy).

Anebo bych doporučoval zacílit práci na rozbor problematiky segregace národnostních menšin ve školách. Pak by bylo, kromě rozsáhlejší rešerše odborné literatury, potřeba výrazně propracovat kvalitativní výzkum včetně přípravy před prováděním výzkumu (cílovou skupinu oslovit předem).

Je mi to moc líto, ale tato práce nesplňuje požadavky, které jsou na bakalářské práce kladeny.

Předloženou práci doporučuji / **nedoporučuji** k obhajobě. (zatrhněte Vaši volbu)

Otázky k obhajobě

- 1) V kapitole 3 citujete zajímavé šetření STEM/MARK (2009) zaměřené na preference volby rodičů při výběru školy pro své děti. Z výsledků šetření uvádíte pouze to, že 45 % rodičů zapisuje své dítě do jiné než spádové školy, a že se tak děje častěji v případě, že mají rodiče vyšší vzdělání. Máte z tohoto šetření ještě jiné zajímavé poznatky?
- 2) Na s. 20 je kartogram znázorňující zastoupení romské menšiny v celé populaci podle krajů Česka. Proč je takovéto kartografické znázornění tohoto jevu chybné? Jak jinak byste daný údaj znázornila.
- 3) Je vůbec možné dosáhnout toho, aby v určitých oblastech (vyloučené lokality) nedocházelo k segregování menšin v rámci spádové školy? Jak se toho dá popřípadě dosáhnout?
- 4) K jakým řešením se přistupuje v případě (prestižní) školy, kde počet přihlášených výrazně přesahuje kapacitu? Dostanou přednost děti ze spádové oblasti? Jak se naopak postupuje v případě (problémové) školy, kam se hlásí dětí málo (výrazně pod hranicí kapacity školy)?

Datum: 22. 5. 2019

Autor posudku: RNDr. Miroslav Šifta, Ph.D.

Podpis: